

Utökade deklarationstips 2002

Läkarnas vanligaste frågor – här finner ni svaren!

Jag skall arbeta en kortare tid i Norge, var skall jag betala skatt? Vi är några kolleger som har bildat en förening, inte behöver väl sådana deklarerar? Jag funderar på att arbeta som stafettläkare, alla säger att jag borde bilda bolag?

Skattefrågorna till kansliet är många. Deklarationstipsen år 2002 har utökats och innehåller de flesta svaren på årets skattefrågor.

Skatteåret

Skatteåret 2002 har följande utseende.

- 2 april, sista dag att lämna in Särskild självdeklaration
- 15 april, de förenklade deklarationsblanketterna skall vara utskickade
- 2 maj, sista dag att lämna in Förenklad självdeklaration
- 3 maj, eventuell underskottsinbetalning skall vara bokförd hos skattemyndigheten
- 16 september, slutskattebesked och kontoutdrag skickas ut till de flesta samt överskott på skattekontot betalas ut.

Nyheter vid årets deklaration

Fastighetskatten har sänkts till 1 procent och gäller retroaktivt från den 1 januari 2001. Den sänkta skattesatsen tillämpas alltså första gången vid årets deklaration. Eftersom många taxeringsvärden höjts har en begränsningsregel införts för att lindra den skattekonsekvensen.

Begränsningsregeln innebär kortfattat att ett hushåll skall betala högst 5 procent av sin inkomst i fastighetsskatt för sin permanentbostad (småhus). En förutsättning är att hushållsinkomsten uppgår till högst 600 000 kr. I hushållsinkomsten ingår även kapitalinkomst och 15 procent av beskattningsbar förmögenhet (minus fastighetens taxeringsvärde upp till 3 000 000 kr). Endast fastigheter med taxeringsvärden mellan 280 000 kr och 3 000 000 kr omfattas av regeln. För den del av taxeringsvärdet som ligger över 3 000 000 kr betalas fastighetsskatt med 1 procent.

Skattereduktion för bredband. Förutsätt-

ningarna för att en fastighetsägare skall få skattereduktion för anslutning av bredband är bl a följande:

- anslutningen skall vara ny och tas i bruk under perioden den 1 januari 2001–31 december 2002
- telenätet skall vara allmänt tillgängligt
- anslutningen skall medge överföring med god teknisk kvalitet
- det skall vara möjligt att välja leverantörer av överföringstjänster
- den som gör anslutningen skall ha F-skattesedel

Skattereduktionen uppgår till 50 procent av utgifter över 8 000 kr dock med högst 5 000 kr. En skriftlig ansökan om skattereduktion skulle ha gått in till skattemyndigheten senast den 1 mars för att få skattereduktion i år, men allra senast den 1 mars 2003 för att få skattereduktion vid nästa års deklaration. Observera att skattereduktionen inte avser utgifter för abonnemang eller värdet av eget arbete.

Reavinstbeskattning. För privatbostadsfastighet och privatbostadsrätt som sålts under år 2001 är två tredjedelar av den framräknade vinsten skattepliktig. Skatten blir därigenom 20 procent. Detta gäller alltså första gången vid årets deklaration. Möjlighet till uppskov finns.

Förmögenhetsskatten är 1,5 procent. Gränsen för förmögenhetsskatt är 1 000 000 kr för enstamstående respektive 1 500 000 kr för sambeskattade par. (Förmögenhet som innehas av hemmavarande barn under 18 år deklarerar av en av föräldrarna om inte barnet är skyldigt att lämna en egen deklaration.)

Nyheter vid nästa års deklaration (år 2003)

Förmögenhetsskatten är 1,5 procent. Gränsen höjs till 1 500 000 kr för enstamstående och till 2 000 000 kr för sambeskattade par.

Skattereduktion för fackföreningsavgift. Många tror att skattereduktionen gäller redan detta år. Så är dock inte fallet. Först i 2003 års deklaration kan 25 procent av fackföreningsavgiften som betalas under 2002 reduceras skatten. Förutsättningen är att avgiften överstiger 400 kr per år och gäller »allmänt fackligt arbete«.

Avgift till arbetslöshetskassa. I år kan som bekant avdrag göras för AEA-avgiften. I nästa års deklaration ersätts denna avdragsrätt med en skattereduktion motsvarande 40 procent av avgiften.

Arbete utomlands

Många läkare arbetar utomlands och uppbär då lön från utländsk arbetsgivare.

Skatt. Varje land avgör självt hur det vill utforma sitt skatteanspråk. De vanligaste använda beskattningsprinciperna är bosättningsstatsprincipen och källstatsprincipen. Eftersom det inte finns någon överstatlig enhetlig princip för hur olika länderna skall beskatta inkomster finns risk för att inkomster beskattas fullt ut i flera länder.

Bosättningsstatsprincipen innebär att den stat där en person är bosatt beskattar

Tillfälligt arbete i Norge – var skall skatten betalas? Svaren får du här!

alla inkomster, oberoende av varifrån i världen de kommer. Motiveringen till denna princip är främst, att man anser att det är de inom landet bosatta som främst drar nytta av sådana fördelar som sjukvård, försvar, rättsväsende etc, samt att den möjliggör en rättvisare avvägning av skattebördan eftersom en persons samlade skatteförmåga kan beaktas vid ett och samma tillfälle.

Källstatsprincipen innebär att det är den stat där inkomsten uppkommer som beskattar inkomsten, oberoende av var inkomsttagaren befinner sig. Motiver-

ingen här är främst att det är den stat, där inkomsten uppkommit som har skapat förutsättningarna för att den skulle bli möjlig, och att det är lättare att kontrollera att inkomsten verkligen blir beskattad vid källan. De flesta länder, däribland Sverige, använder sig helt eller delvis av båda principerna.

För att eliminera s k internationell dubbelbeskattning finns dels svenska skatteregler och dels dubbelbeskattningsavtal.

Det finns tre olika fall som kan leda till att skatt inte tas ut i Sverige.

Ettårsregeln innebär skattebefrielse i Sverige för utländsk lön om anställningen och vistelsen i utlandet varat i minst ett år i samma land. Beskattning skall i regel ha skett i utlandet, men detta kan bortfalla om landet inte har beskattning alls av löneinkomster (t ex vissa muslimska länder). Regeln gäller inte utlandstjänst som anställd hos svenska staten, kommun eller landsting.

Sexmånadersregeln befriar från skatt i Sverige för utländsk lön om anställningen och vistelsen utomlands varat minst sex månader och inkomsten beskattas i verksamhetslandet. Kvitto eller intyg på erlagd skatt skall kunna uppvisas.

När varken ettårs- eller sexmånadersregeln i den vanliga svenska skattelagstiftningen är tillämpliga kan något *dubbelbeskattningsavtal* bli tillämpligt. Därmed avses att två stater i avtal har fördelat beskattningsrätten mellan sig. Sverige har ingått ett sextioårigt avtal med andra länder. De flesta följer OECDs så kallade modellavtal.

Dubbelbeskattningsavtalen skiljer på inkomster av offentlig anställning, enskild anställning, rörelse (näringsverksamhet), självständig yrkesutövning m m, och fördelar beskattningsrätten mellan staterna för de skilda inkomsterna. Härfter följer de så kallade metodartiklarna. De behandlar på vilket sätt dubbelbeskattning skall undvikas.

I de svenska avtalen används, i enlighet med modellavtalet, två metoder, exemptmetoden och skatteavräkningsmetoden (den vanligaste i de nyare avtalen). Skatteavräkningsmetoden innebär i stort att om man beskattas för all inkomst, även den utländska, så avräknas den utländska skatten i bosättningslandet. Oftast är avräkningen begränsad på så sätt att om den utländska skatten överstiger den svenska medges inte avräkning för mer än den svenska skatten.

Enligt exemptmetoden undantas den utländska inkomsten från beskattning i bosättningslandet. Den metoden kombineras oftast med ett progressionsförbehåll. Det innebär att bosättningslandet

lägger den utländska inkomsten »i boten« vid fastställandet av skattesatsen på de inhemska inkomsterna. Progressionsförbehåll är vanligt i länder med progressiv beskattning. (OBS! I det nordiska dubbelbeskattningsavtalet har Sverige avstått från progressionsförbehåll). Slutligen innehåller de flesta dubbelbeskattningsavtal regler om utbyte av information skattemyndigheterna emellan. Sådan information kan vara kontrolluppgift.

Inom Norden gäller det så kallade *Nordiska dubbelbeskattningsavtalet*. Enligt avtalet beskattas i regel inkomst från offentlig arbetsgivare endast i den stat där arbetet utförs. Inkomst av enskild anställning kan beroende på förhållandena beskattas endast i arbetslandet, endast i bosättningslandet eller i båda länderna. Avtalet anvisar i sistnämnda fall hur man undanröjer dubbelbeskattning. Mellan de nordiska länderna skickas kontrolluppgifter.

Många svenska läkare arbetar återkommande i Norge som kommuneleger. De erhåller dels lön på grund av anställning, dels jourersättning för legevakt. Anställningslönen följer vad som gäller beträffande offentlig anställning. Jourersättningen betraktas däremot i Norge som inkomst av självständig yrkesutövning. Sådan ersättning skall enligt huvudregeln beskattas i hemviststaten, om inte läkaren i Norge har en stadigvarande anordning som regelmässigt står till hans förfogande för att utöva verksamheten eller om läkaren vistas i Norge under tidrymd eller flera tidrymder som sammanlagt överstiger 183 dagar under en tolv månadersperiod. Inkomst av legevakt anses inte härröra från en stadigvarande anordning, vilket innebär beskattning i Sverige som hemvistland och under inkomstslaget tjänst.

Mycket viktigt att observera, i sammanhanget är att deklaraationsplikt och upplysningsplikt föreligger även om en inkomst i slutändan inte skall beskattas i Sverige. Ett gott råd inför utlandsarbetet är att kontakta skattemyndighet för att eventuellt erhålla beslut om skattejämkning samt upplysningar i övrigt angående vilken utredning som skall bifogas och om eventuella egenavgifter skall erläggas etc.

Om man t ex avser att under ett år arbeta sex månader i Norge och sex månader i Sverige kan skattejämkning bli aktuell i båda länderna – allt för att undvika obehagliga överraskningar vid hemkomsten.

Arbetsgivaravgifter. Vilka regler som skall gälla för avgiftsskyldighet för sociala förmåner vid arbete utomlands styrs av EU-regler, konvention om social

trygghet eller svensk lag. Observera att var och hur de sociala avgifterna skall erläggas inte har något samband med var och hur beskattning skall ske.

Förordning (EEG) nr 1408/71 är tillämplig på medborgare i EU/EES-land som arbetar i annat EU/EES-land än där de är bosatta. Sveriges medlemskap i EU gör att förordningens regler gäller som svensk lag och tar över både befintliga socialförsäkringskonventioner och nationell lagstiftning. Av förordningen framgår endast vilket lands socialförsäkringslagstiftning som skall gälla i ett antal olika situationer. Detta kallas för lagvalsregler och för att finna svaret måste man sedan gå till innehållet i den utpekade nationella lagens regler. Förordningen präglas av arbetskraftens fria rörlighet och likabehandlingsprincipen. De bärande tankarna är att arbetstagaren alltid skall vara försäkrad, så kallad dubbel-försäkring och avgiftshopping skall undvikas samt avgifter och förmåner skall erläggas i och utbetalas av samma land.

Enligt huvudregeln skall anställda omfattas av lagstiftningen i endast en medlemsstat i taget och normalt gäller lagstiftningen i det land man arbetar, även om man är bosatt i annat medlemsland. Från denna huvudregel om arbetslandets lag finns förstås undantag.

Det undantag som antagligen är mest relevant för läkarkåren rör situationen att man arbetar samtidigt med olika arbetsgivare inom två eller flera EU/EES-länder. Typexemplet här är läkaren som under jourkomplexitet eller semester arbetar utomlands. Då gäller lagstiftningen i bosättningslandet, vilket innebär att den utländske arbetsgivaren skall betala in sociala avgifter till Sverige. I denna situation måste den anställde inhämta intyg om tillämplig lagstiftning, blankett E101. Blanketten är nödvändig och om blankett saknas är risken stor att den anställde kan komma att omfattas av »fel« lands socialförsäkring eller att arbetsgivaren blir krävd på avgifter i två länder. Blankett E101 utfärdas av försäkringskassan. Blanketten lämnas till den utländske arbetsgivaren, som vid tveksamhet kan rådfråga skattemyndigheten. Pensionär som arbetar i annat EU-land följer i normalfallet huvudregeln, dvs arbetslandets lag. Orsaken till detta är att pensionären sällan har flera arbetsgivare samtidigt.

Sverige har slutit *konvention om social trygghet* med ett tjugotal länder. Om EEG nr 1408/71 även är tillämplig har den förordningen alltid företräde. Konventionerna innebär i huvudsak att anställd omfattas av socialförsäkringen i det land där hon/han arbetar. Socialav-

ANNONS

ANNONS

ANNONS

ANNONS

gifter betalas i arbetslandet.

I de fall *svensk lag* styr avgiftsskyldigheten dvs när varken EEG 1408/71 eller konvention är tillämplig, betalar den utländske arbetsgivaren inga avgifter i Sverige vid arbete utomlands. Den anställda anses då inte utföra arbete i Sverige och omfattas inte av den svenska arbetsbaserade socialförsäkringen.

Tjänst eller näringsverksamhet, F-skattesedel

Gränsdragningen mellan tjänst och näringsverksamhet är inte alltid självklar, likaså möjligheten att erhålla F-skattesedel.

Näringsverksamhet är en verksamhet som bedrivs yrkesmässigt och självständigt. Med yrkesmässigt menas att verksamheten skall vara varaktig och bedrivs i vinstsyfte. Samtliga krav måste vara uppfyllda. Vid gränsdragningen görs en helhetsbedömning av verksamheten. Det krav som brukar utlösa mest diskussion är självständigheten.

Näringsverksamhet kännetecknas bl a av tillhandahållande av egen utrustning, lokal och personal, ekonomiskt risktagande, antal uppdragsgivare, valfrihet i arbetstid, arbetsupplägg och pris-sättning samt tillförande av speciella kunskaper. För självständighet krävs att flertalet av faktorerna föreligger.

F-skattesedeln är avsedd för fysiska och juridiska personer som bedriver eller kan antas komma att bedriva näringsverksamhet. Fysisk person som innehar F-skattesedel skall själv betala sin preliminära skatt och sina sociala avgifter i form av egenavgifter. Viktigt att observera är att innehav av F-skattesedel inte utgör någon garanti för vare sig uppdragsgivaren eller näringsidkaren att ersättningen vid den kommande taxeringen eller eventuell taxeringsrevision verkligen hänförs till inkomst av näringsverksamhet.

Eftersom gränsdragningen är svår och utfallet av en bedömning kan skilja sig mellan enskilda fall samt att de ekonomiska konsekvenserna kan bli avsevärda vid felbedömning rekommenderas kontakt med skatteexpertis före »start av eget företag«.

Många läkare »hyr ut sig« via egna bolag/enskilda firmor till landstingen, direkt eller genom uthyrningsföretag. På många håll i landet har skattemyndigheterna inte ansett sådan verksamhet tillräckligt självständig för att vara näringsverksamhet. Vid prövning i högre rätt har också ersättningen från landstinget eller uthyrningsföretaget hänförs till inkomst av tjänst, inte näringsverksamhet.

Detta har lett till att en del uthyr-

ningsföretag gjort bedömningen att förmedling av »läkarbolag« eller utbetalning av ersättning till »läkarbolag« innebär en så kraftig riskexponering både för uthyrningsföretaget och den enskilde läkaren att »bolagförmedling« undviks. I stället erbjuds läkaren anställning vid uppdragets utförande. Andra uthyrningsföretag fortsätter att erbjuda ersättning via eget bolag men rekommenderar då att den enskilde läkaren noga överväger den skattemässiga situationen med hjälp av kvalificerad rådgivare.

Ideella föreningar

Huvudprincipen är att ideella föreningar är *obegränsat skattskyldiga* för all inkomst. Beskattningen sker av inkomst av näringsverksamhet. Om en ideell förening har ett allmännyttigt ändamål kan den emellertid bli *begränsat skattskyldig*.

För att en ideell förening skall betraktas som allmännyttig – och därmed få en förmånligare behandling skattemässigt – krävs att de uppfyller kraven på

- Allmännyttigt ändamål
- Verksamhetens art
- Öppenhet och
- Inkomstanvändning

Samtliga krav måste vara uppfyllda.

Med *allmännyttigt ändamål* räknas bland annat att främja vetenskaplig forskning och utbildning. Så har t ex en förening som hade till syfte att främja odontologisk forskning och utbildning genom att till självkostnadspris anordna kurser avseende efter- och vidareutbildning av föreningens yrkesverksamma medlemmar (tandläkare) ansetts som allmännyttig. Andra exempel på allmännyttiga ändamål kan vara idrottsliga, kulturella och välgörande.

Ideella föreningar som har till ändamål att främja medlemmarnas ekonomiska intressen, t ex facklig förening, fackförbund, kan aldrig anses som allmännyttig. Sveriges läkarförbund, lokalaföreningarna och yrkesföreningarna anses således fullt ut skattskyldiga. Militärläkarföreningen har dock ansetts vara allmännyttig, då föreningen uppfyllde det allmännyttiga ändamålet »främja försvarsändamål«. För specialitetsföreningarna och andra föreningar kan utfallet bli olika beroende på det fackliga inslaget i verksamheten.

Förutom att ändamålet skall vara allmännyttigt krävs att den faktiskt bedrivna *verksamheten* måste vara allmännyttig och under hela beskattningsåret.

Föreningen skall vara *öppen*, dvs ingen får vägras medlemskap om inte särskilda skäl föreligger med hänsyn till verksamhetens art och syften. Begränsningar som musikalitet i körer, mini-

miålder i skytteförening och geografiska begränsningar har godtagits i rättspraxis. Den ovan nämnda »tandläkarföreningen« var endast öppen för tandläkare inom ett geografisk område, och den begränsningen godtogs. Begränsningar på grund av kön har inte godtagits.

Med kravet *inkomstanvändning* menas att föreningens nettoinkomst måste till minst 80 procent användas i den allmännyttiga verksamheten. Inkomstanvändningen ses över en femårsperiod.

Vad innebär den förmånliga beskattningen? Den innebär att den ideella föreningen endast beskattas för sådan inkomst av näringsverksamhet som avser fastighet och rörelse. Dessutom kan även vissa inkomster från fastighet och rörelse bli skattefria. De rörelseinkomster som är skattefria är

- Rörelseinkomster med naturlig anknytning, t ex entréavgifter, försäljningsinkomster för böcker, häften etc som syftar till öka intresset för föreningens verksamhet
- Rörelseinkomster av servicekaraktär med naturlig anknytning. Observera att det främst skall handla om att ge service till de egna medlemmarna som deltar i den allmännyttiga verksamheten, t ex försäljning av enklare förtäring till medlemmar.
- Rörelseinkomster som av hävd finansierat ideellt arbete.

Vem skall deklarerat/lämna särskild uppgift? Obegränsat skattskyldig ideell förening måste i princip deklarerat alla verksamheter som har inkomst. Blanketten heter SD 3, Särskild självdeklaration/Särskild uppgift för ideella föreningar och stiftelsen.

Begränsat skattskyldig allmännyttig ideell förening behöver endast deklarerat om de skattepliktiga inkomsterna överstiger 15 000 kr. Även om föreningen inte behöver deklarerat måste *särskild uppgift* lämnas. Särskild uppgift är sidan 4 på deklarationsblankett SD 3. Här skall frågor kring föreningens uppfyllande av kraven för begränsad skattskyldighet besvaras. Deklaration/särskild uppgift skall lämnas in *senast 2 april 2002*.

För allmännyttiga föreningar som inte har några skattepliktiga inkomster finns möjlighet till *befrielse* från deklarationsskyldighet/särskild uppgift. Befrielse medges av skattemyndigheten och ansökan lämnas till skattemyndigheten i det län där föreningens styrelse finns. Befrielsen tidsbegränsas.

Moms

Sjukvårdstjänster är generellt undantagna från skatteplikt, varför läkarverksam-

het oftast inte är skattepliktig tjänst vid beräkning av moms. Även kontroller och analyser av prov som görs som ett led i sjukvården är momsfria. Moms skyldighet är som regel inte heller aktuell om man inte deklarerar eller bort deklarerar inkomst av näringsverksamhet.

Läkare som driver näringsverksamhet och i denna debiterar arvode för in-tyg och utlåtande som inte har samband med patientvård skall däremot debitera och redovisa moms på arvodet, som anses som konsultarvode – exempelvis ett utlåtande till domstol i arbetsskadeärendet. Något undre gränsbelopp finns inte. Även arbete med kliniska läkemedelsprövningar är momspliktigt.

I dessa fall får man givetvis lyfta av ingående moms som är hänförlig till konsultverksamheten. Den som inte driver näringsverksamhet – utan erhåller uppdragsarvode under inkomstslaget tjänst – drabbas inte av momsplikt.

Fr o m 1 januari 1997 är även all kommersiell utbildning momspliktig.

Löner, förmåner och andra ersättningar

Så gott som alla intäkter är skattepliktiga och kommer också i regel på kontrolluppgift, antingen inbakade i lönesumman eller på annan plats och därmed i deklARATIONEN.

Även alla **förmåner** är i princip skattepliktiga. Vissa undantag finns dock som bör uppmärksammas. Fri hälso- och sjukvård eller tandvård som inte är offentligt finansierad, företagshälsovård, rehabilitering och förebyggande behandling är skattefria förmåner. Däremot är offentligt finansierad hälso- och sjukvård samt tandvård skattepliktigt förmån, likaså fria läkemedel.

Vidare är förmåner av *begränsat värde* för den anställda, men som är av väsentlig betydelse för utförandet av hennes/hans arbetsuppgifter, skattefria. Som villkor ställs att förmånen är av begränsat värde och att det är svårt att särskilja förmånen från tjänsteutövningen. Som exempel kan nämnas vissa tidsprenumerationer eller användning av arbets-PC för privat bruk.

Årsavgiften som arbetsgivaren betalar för *kreditkort* som anställda kunnat använda både i tjänsten och privat räknas också som en förmån av begränsat värde.

Många landsting erbjuder sedan ett antal år tillbaka sina anställda *lånedatorer* för privat bruk. Avtalsperioden är vanligen tre år. För många läkare börjar avtalen för hemlånedatorer löpa ut. Datorutrustning som arbetsgivaren tillhandahåller för privat bruk förmånsbeskattas inte. Förutsättningarna är att förmå-

nen väsentligen riktar sig till hela den stadigvarande personalen på samma villkor, och att det är arbetsgivaren som hyr eller äger datorutrustningen.

Med datorutrustning menas i detta sammanhang själva datorn inklusive bildskärm, tangentbord och program samt även skrivare och modem. Utanför faller Internetuppkopplingar/abonnemang o dyl.

De flesta arbetsgivare lämnar datorerbjudande under förutsättning av s k *bruttolöneavdrag*. Det innebär att den anställda under en period får sänkt lön med ett visst belopp. Hyran för datorn betalas således med obeskattade pengar. Att tänka på är dock att jourersättning m m kan bli lägre, eftersom den kan komma att beräknas utifrån den lägre fasta månadslönen. Även den pensionsgrundande inkomsten blir lägre. Bruttolöneavdraget måste vara lika stort för alla, vilket innebär att den faktiska kostnaden kan bli olika beroende på om lönen ligger över eller under den så kallade brytpunkten.

Vid avtalsperiodens slut eller om anställningen upphör kan det bli aktuellt med *utköp* av datorn. Då är det marknadsmässigt pris som gäller, annars uppstår förmånsbeskattning. För att bestämma förmånsvärdet rekommenderar Riksskatteverket värdering av opartisk värderingsman med särskild kunskap om prisnivån på begagnade datorer.

Det är arbetsgivaren som skall se till att en marknadsmässig värdering görs, och den skall göras individuellt för aktuell dator. Enhetspriser utan hänsynstagande till eventuell tillvalsutrustning är inte tillåtet. Betalning genom bruttolöneavdrag vid utköp av datorn medför förmånsbeskattning.

Om man inte önskar köpa datorn medför ett tillbakalämnande till arbetsgivaren inga beskattningskonsekvenser. Man kan även förlänga avtalet utan beskattningskonsekvenser. Viktigt är dock att betona att skattefriheten endast gäller lån av en dator.

När arbetsgivaren köper in eller »leasar« datorer för uthyrning eller utlåning till anställda är arbetsgivaren inte berättigad till momsavdrag. Det innebär att arbetsgivaren varken vid beräkningen av bruttolöneavdraget eller vid utköp i förhållande till den anställda skall lägga på moms. Om däremot den anställda reglerar utköpet direkt med leasingföretaget läggs moms på som vid alla konsumentköp.

Kostnadsersättningar, traktamenten som överensstämmer med schablonbeloppen eller andra ersättningar som motsvarar gjorda utlägg – exempelvis ersättning för resa i tjänsten med allmänna kom-

munikationsmedel, hyrbil eller taxi och ersättning för logi under tjänsteresa – behöver inte deklarerars.

Förutsättningen är att arbetsgivaren angett ersättningen med ett kryss på kontrolluppgiften.

Ersättning från arbetsgivaren eller av allmänna medel för flyttningskostnader till den som flyttat på grund av byte av verksamhetsort är skattefri. Detta gäller även fri resa eller kostnadsersättning för resa till eller från anställningsintervju till den del resan/ersättningen avser resa inom eller mellan EUs medlemsländer eller EES-länderna.

Å andra sidan får i de sistnämnda fallen inte heller avdrag göras för kostnaderna, även om de överstiger ersättningen. Den skattefria ersättningen vid resa med egen bil är begränsad till 16 kr/mil. Överskjutande belopp deklarerars som lön. I övrigt måste i princip alla typer av kostnadsersättningar och dylikt redovisas.

Stipendier behöver inte deklarerars om de är givna för mottagarens utbildning. Stipendier avsedda för andra ändamål är skattefria om de inte är förenade med någon motprestation och de inte betalas ut periodiskt.

Om avdrag yrkas för kostnader uppkomna t ex vid vistelse utomlands för forskning måste uppgift lämnas om erhållna stipendier – annars riskerar man skattetillägg.

Projektbidrag från stipendiefonder som lämnas till högskolorna och via kostnadsanslaget delvis kommer ut som lön blir alltid skattepliktiga vad avser lönedelen.

Vittnesersättning till den som inställt sig inför domstol utgör inte skattepliktig inkomst.

Avdrag, allmänt och »läkarspecifikt«

Avdrag medges för alla kostnader som är att anse som utgifter för att förvärva och bibehålla inkomster, (förutsatt att skattefri ersättning inte har lämnats för att täcka kostnaderna). Vissa begränsningar gäller. Utgifter för resor mellan bostad och arbete får bara dras av till den del kostnaderna överstiger 7 000 kr. Avdrag för »övriga kostnader« medges endast till den del som överstiger 1 000 kr.

Om avdragsrätten är tveksam måste man öppet redovisa vad kostnaderna avser så att skattemyndigheterna har möjlighet att bedöma yrkandets skälighet. Gör man detta riskerar man inte att drabbas av skattetillägg om skattemyndigheterna bedömer att avdragsrätt inte föreligger.

AT och delar av ST. De kostnader som uppkommer är hyran på arbetsorten, en fördyring av mat och diverse småutgifter, samt kostnad för hemresor.

Huvudregeln är att man inte får avdrag enbart av det skälet att man arbetar på annan ort än där man bor. Avdrag medges dock i två fall, nämligen vid tillfällig anställning och vid dubbel bosättning.

Tillfällig anställning. Grundförutsättningarna är att man lämnar bostadsorten för arbete på annan ort samt att arbetet avser endast en kortare tid eller att arbetet visserligen inte är kortvarigt men tidsbegränsat eller sådant att en fast anknytning till den tidigare bostadsorten krävs eller arbetet ska bedrivas på flera olika platser eller att det finns annan anledning att inte kräva avflyttning. Förutom något av dessa alternativ skall avståndet mellan bostad och arbetsort överstiga 50 km, och övernattningskostnad skall ha skett på arbetsorten. En anknytning till bostadsorten skall ha behållits.

Avdrag medges för styrkt faktisk kostnad för bostad samt för måltider/småutgifter med styrkt utgiftsökning eller 90 kr per dag de tre första månaderna och därefter 54 kr per dag. Avdrag kan medges såväl ensamstående som gifta/sambor.

AT på annan ort än bostadsorten bör alltså leda till avdrag för den som behåller sin bostadsort som »centrum för sina levnadsintressen« och kan förväntas återvända till bostadsorten för den fortsatta läkarkarriären.

Dubbel bosättning. Avdrag kan medges under högst ett år för ensamstående och högst tre år för gifta och sambor. I detta fall har den skattskyldige på grund av sitt arbete flyttat till en ny arbets- och bostadsort men tvingats behålla även den gamla bostaden därför att make eller sambo har arbete där men inte kan få sådant på den nya orten eller därför att det inte går att hitta fast bostad eller annan särskild omständighet. I likhet med tillfällig anställning krävs övernattningskostnad på arbetsorten och 50 km avstånd.

Avdrag medges för styrkt faktisk bostadskostnad på arbetsorten samt för måltider/småutgifter med styrkt utgiftsökning eller 54 kr per dag. Såväl ensamstående som gifta/sambor har rätt till avdrag.

Som exempel på en avdragsituation kan alltså nämnas en ST-läkare som tillträder anställning på en annan ort. Make bor kvar därför att det inte finns arbete på nya orten förrän om två år. Under dessa två år medges avdrag för faktisk bostadskostnad för den av bostäderna som inte är »familjebostaden« samt

Genom saklig argumentation och bifogad dokumentation har man störst chans att få igenom avdragen hos skattemyndigheten.

När det gäller förhållanden som är speciella för läkaryrket är det nödvändigt att man lämnar de upplysningar som behövs för att skattemyndigheten skall kunna bedöma det skäliga i ett avdragsyrkande. Genom en saklig och detaljerad argumentation och genom att vid behov bifoga dokumentation såsom kvittor m m ökar man sina chanser att få igenom avdragen. Detta är särskilt väsentligt eftersom skattemyndigheterna har en restriktiv inställning, och praxis kräver att kostnaderna varit nödvändiga för fullgörande av de arbetsuppgifter som följer av anställningen. Detta gäller särskilt beträffande avdrag för typ arbetsredskap, facklitteratur, kongress- och kursresor etc. SPARA ALLTID ALLA KVITTON!

Ett argument som inte går hem är påståendet att landstingets sjukvårdskvalitet påverkas av om avdraget beviljas. Skattemyndigheterna har inte i sin verksamhet någon laglig möjlighet att ta denna typ av hänsyn.

Avdrag medges som nämnts inte för kostnader för vilka man har rätt till kostnadsersättning från arbetsgivaren. Det föreligger således ingen valrätt mellan alternativen att ta ut ersättningen eller att begära avdrag i deklarationen för uppkomna kostnader.

En förutsättning för avdrag är att kostnaden är knuten till en inkomst i deklarationen. Utbildningskostnader är därför som huvudregel inte avdragsgilla eftersom själva utbildningen i regel inte ger någon inkomst. Skattemyndigheten har ibland tagit detta till intäkt för att vägra AT-läkare avdrag. Man åberopar

då att det rör sig om utbildningstjänst.

Resonemanget är naturligtvis felaktigt. Avdragsyrkandena brukar också gå igenom när man upplyst om att det även i dessa fall rör sig om vanliga avlönade tjänster. Kammarrätten i Göteborg har i en dom uttalat att AT-tjänstgöring med hänsyn till sin karaktär skall anses som tjänst och inte som utbildning.

Här följer några tips beträffande de vanligaste »läkaravdragen« som kan öka Dina chanser till framgång.

Ansvarsförsäkring (yrkesförsäkring). Premien för år 2001 var 168 kr, 336 kr, 996 kr och 1488 kr. Försäkringen är avdragsgill för den som driver näringsverksamhet. För den som deklarerar under inkomst av tjänst gäller att avdrag på 168 kr resp 336 kr hamnar som en post under »övriga« kostnader. Endast kostnader över 1 000 kr får dras av. Premien för SalusAnsvars sjukförsäkring är inte avdragsgill.

AEA-avgiften är avdragsgill. Avgiften för 2001 var sammanlagt 864 kr, för medlem i förbund. Direktansluten erlade 960 kr.

Dubbel bosättning, tillfälligt arbete och hemresor

Ökade levnadskostnader kallas de kostnader som kan uppstå när man har sitt arbete på en annan ort än där man bor stadigvarande. Situationen är oftast att man hyr en tillfällig bostad på arbetsorten där man bor under arbetsveckan, och under veckosluten åker man hem till den ordinarie bostadsorten.

Denna beskrivning stämmer för bl a

den styrkta utgiftökningen för måltider/småutgifter alternativt 54 kronor per dag.

Reglerna gäller även då den gemensamma bostaden flyttas men make/sambo under en övergångsperiod stannar kvar på den tidigare bostadsorten. I det fallet medges avdrag för den tillfälliga bostaden på den tidigare bostadsorten.

Vid tillfällig anställning *utomlands* medges avdrag med styrkt merkostnad eller med ett halvt normalbelopp per dag för aktuell land under de första tre månaderna och med 30 procent av helt normalbelopp för aktuellt land per dag därefter. Vid dubbel bosättning gäller endast 30 procent av normalbeloppet alternativt styrkt merutgift. För boendekostnad gäller i båda fallen att avdrag medges för styrkt faktisk kostnad i enlighet med de riktlinjer som anges ovan. Förutsättningen för avdrag vid tillfälligt arbete eller dubbel bosättning utomlands är att den inkomst som svarar mot avdraget taxeras i Sverige.

Hemresor. Den som p g a sitt arbete vistas på annan ort än hemorten får göra avdrag för kostnad för en hemresa/vecka. Avståndet mellan arbetsorten och hemorten skall vara minst 50 km och man skall ha övernattnat på arbetsorten. Avdrag kan medges även när förutsättningarna för avdrag för ökade levnads-kostnader inte är uppfyllda.

Kostnaden för en hemresa i veckan med billigaste färdsätt medges. Avdrag medges generellt för skäligen kostnad för tåg eller flyg (billigaste alternativet) även om det inte är billigaste färdsätt. Bilavdrag, 16 kr/mil, är tillåtet om det saknas godtagbara allmänna kommunikationer. Avdragsrätten gäller endast resor inom eller mellan EUs medlemsländer eller EES-länderna.

Av arbetsgivare betalda hemresor är förmån och finns därför i regel med på kontrolluppgift. Avdrag får ske om förmånen redovisats som intäkt.

Fackföreningsavgiften till förbundet och delföreningarna är inte avdragsgill i detta års deklARATION. Praktiker får dock i näringsverksamheten göra avdrag för kostnad för serviceavgiften till Praktikerkonsult AB (1 800 kr inkl moms år 2001). Som nämnts ovan får skattereduktion göras vid nästa års deklARATION för den fackföreningsavgift som betalas in i år. Skattereduktionen blir 25 procent av avgiften.

Facklitteratur som inköpts under året och som varit nödvändig för arbetets fullgörande är avdragsgill. Faktiska utgifter skall ligga till grund för avdragsyr-

kandena. Detta innebär att man skall lämna en utförlig specifikation (författarnamn och titel) över litteratur som köpts in. Det lönar sig således inte att yrka avdrag med något schablonmässigt beräknat belopp. Bifoga kvitton!

Läkartidningen brukar vara avdragsgill för yrkesverksamma läkare. Prenumerationsavgiften var 2001 i normalfallet 720 kr, för pensionärer 470 kr och för MSF-medlemmar 215 kr.

I sammanhanget kan nämnas att Regeringsrätten i ett förhandsbesked har gjort bedömningen att en sköterska inte har rätt till avdrag för prenumerationskostnader för Dagens Medicin. Motiveringen var att även om Dagens Medicin kunde vara av väsentlig betydelse för fullgörande av sköterskans arbetsuppgifter kunde den inte anses vara av sådan nödvändig natur att kostnaden för prenumerationen är avdragsgill.

I Skatterättsnämnden prövades även frågan om sköterskan skulle förmånsbeskattas om arbetsgivaren betalade prenumerationen, men nämnden fann att förmånen var skattefria som förmån av begränsat värde.

Kostnad för tidskrift som erhålls på grund av medlemskap i förening – obligatorisk prenumeration – är däremot aldrig avdragsgill.

I övrigt brukar tre krav uppställas för att avdrag skall komma i fråga:

– litteraturen får inte vara av sådant allmänt intresse att den läses utanför facket,

– litteraturen får inte vara tillgänglig på arbetsplatsen i någonlunda erforderlig utsträckning genom arbetsgivarens försorg,

– litteraturen får inte utgöra kurslitteratur i grundutbildning eller vidareutbildningslitteratur. Litteraturen får inte heller ligga avsevärt över den nivå som kan anses erforderlig för tjänsten.

Avdrag för litteratur som är nödvändig vid tjänstgöring som AT- eller ST- underläkare kan däremot som tidigare påpekats inte underkännas med hänvisning till att det rör sig om »utbildning», eftersom såväl legitimations- som specialistutbildningen genomgås i avlönade tjänster. Se ovan nämnda kammarrättsdom!

Den vanligaste invändningen från taxeringsmyndigheten, särskilt beträffande offentliganställda, brukar vara att »om litteraturen varit nödvändig hade den tillhandahållits av arbetsgivaren».

Denna motivering är både ologisk (för avdragsrätt kan då aldrig föreligga för anställda) och felaktig och skall således inte accepteras.

I dessa fall gäller det att försöka redogöra i detalj för varför sjukhusbiblioteket är otillräckligt, att skaffa intyg från

exempelvis verksamhetschefen om den faktiska tillgången på litteratur och viken av att man har omedelbar tillgång till litteraturen på sin arbetsplats.

Det är i detta sammanhang också på sin plats att påpeka att läkare är underkastade statlig tillsyn och skyldiga att handla enligt vetenskap och beprövad erfarenhet. Sjukvårdshuvudmannen kan därför inte ensam avgöra om tillhandahållna facklitteratur är tillräcklig.

Man kan också notera att frågan om litteraturens tillgänglighet inte är relevant när det gäller tidskrifter. I praxis har man nämligen utgått från att arbetstagarer inte hinner läsa sådan kontinuerlig »uppdateringslitteratur» på arbetet.

Man brukar således medge avdrag för personliga prenumerationer på facktidsskrifter även om de finns på arbetsplatsen.

Kongresser, kurser etc. Följande tumregler kan lämnas när det gäller möjligheten att få avdrag för kostnader i samband med kongresser, kurser, studieresor och dylikt. Varken kostnader som nedlagts för att erhålla en anställning eller kostnader som nedlagts för att nå en högre anställning är avdragsgilla.

Således är kostnader för grund- eller vidareutbildning inte avdragsgilla. Även kostnader för att upprätthålla en osedvanligt hög prestationsnivå på innehavd tjänst faller utanför avdragsrätten.

I princip skall alltså en utbildningskostnad för att omfattas av avdragsrätten vara nedlagd för fortbildning syftande till att bibehålla en genomsnittligt godtagbar prestationsnivå i förhållande till innehavd anställning.

Bibehåller en rimlig prestationsnivå gör man genom att följa utvecklingen inom sitt område. Detta kan t ex ske genom deltagande i kongresser.

Skattemyndigheterna försöker således vid bedömningen av avdragsrätten för en kongressresa att göra en bedömning av vilka krav en arbetsgivare normalt kan ställa på innehavaren av en sådan tjänst som kongressdeltagaren har.

Det första som undersöks är om arbetsgivaren påfordrat deltagande i kongressen eller om deltagandet åtminstone legat i arbetsgivarens intresse. Som regel krävs att detta intresse manifesterats på så sätt att deltagaren under bevisstandet av kongressen fått bibehålla sina löneförmåner från arbetsgivaren.

Om arbetsgivare gör avdrag på lönen eller lön inte alls utgår brukar avdrag vägras. Har deltagandet skett under semester eller jourkompensation har arbetsgivaren inte möjlighet att visa intresse genom att utge lön. Avdragsrätten måste då bedömas utifrån andra kriterier

er. Ofta vägras avdrag därför att den skattskyldige har svårt att bevisa »nöd-vändigheten« i dessa situationer.

Emellertid är det inte bara arbetsgi-varintresset som tillmäts betydelse utan också deltagarens tjänsteställning. I ett avgörande från Regeringsrätten motiverades avdragsrätten för en läkares deltagande i en radiologkongress (han hade bibehållen lön) på följande sätt: »Det får anses åligga L såsom överläkare vid lasarettens röntgenavdelning att bevaka nyheterna inom sin specialitet ...«. Det är alltså lättare för en verksamhetschef än för underläkaren att få avdrag för kongressresor.

Det är också väsentligt att det finns ett organiserat program med i regel minst 30 veckotimmar, och där ämnet/ämnen som behandlas har relevans för det arbete man har under beskattningsåret.

Exklusiva resmål, rekreationsinslag under eller i tidsmässig anslutning till kongressen liksom anhörigs deltagande i resan ger minuspoäng vid avdragsbedömningen.

De kostnader för vilka avdrag ifrågakommer är i huvudsak kongress/kursavgift, resekostnader, styrkta logikostnader, måltider och småutgifter. Resekostnadsbidrag, eventuella traktamenten och övriga kostnadsersättningar eller bidrag skall redovisas som intäkt eller öppet frånräknas kostnaderna.

Det är väsentligt att försöka styrka nödvändigheten av kurs-/kongressdeltagandet genom intyg från arbetsgivare, redogörelse för den egna arbetssituationen, tjänsteställning osv. Argumentera däremot inte – med tanke på att vidareutbildningskostnader inte är avdragsgilla – utifrån kongressdeltagandets nytta för framtida karriärmöjligheter.

Spara alltid kvitton, program och dylikt till styrkande av faktiska utgifter och omständigheter! Detta är angeläget med hänsyn till skattemyndighetens ovan nämnda restriktiva inställning. I de fall skattemyndigheten bestämmer sig för att granska avdragen närmare fordras en omfattande och detaljerad argumentation för att få en kongresskostnad accepterad som avdrag.

Kostnader för deltagande i riksstämman samt specialistföreningarnas utbildningsdagar bör också kunna dras av.

Legitimationsbevis och bevis om specialistkompetens tar Socialstyrelsen en hel del betalt för. Kostnaden är dock inte avdragsgill, då det är fråga om förvärv av en högre formell kompetens.

Resor till och från arbetet. Utgift för resor till och från arbetet med egen bil dras av med 16 kr per mil. Förutsättningen för avdrag är att avståndet mellan bostaden

och arbetet är minst 5 km samt att man gör en tidsvinst på 2 tim/dag. Kostnaden får endast dras av för den del som överstiger 7 000 kr. En del läkare använder dock bil till och från arbetsplatsen därför att bilen under dagen används för t ex akutesor. Oavsett avstånd till arbetet och eventuell tidsvinst får den som använt bilen under minst 60 dagar och minst 300 mil under året avdrag för det antal dagar som bilen använts i tjänsten. Om bilen använts i tjänsten under minst 160 dagar och 300 mil medges avdrag för alla de dagar som man kört till arbetet. I dessa fall räknas bara faktisk användning vid beräkning av antalet dagar. Att man tar med bilen för att man inte vet om den kommer att behövas räcker inte för avdrag.

Även avdrag för taxiresor kan under vissa begränsade förutsättningar förekomma. I två domar under 1990 har Regeringsrätten medgivit avdrag för två kvinnor vars arbetstid slutade vid trettiden på natten.

I ena fallet var avståndet till bostaden endast en kilometer. Allmänna kommunikationer saknades helt. I andra fallet skulle utnyttjande av nattbuss medföra långa väntetider på busshållplatserna. Domstolen tycks ha tagit viss hänsyn till kvinnornas påstående om rädsla och otrygghet mot bakgrund av »det ökade gatuväldet».

Tjänsteresor. Tjänsteresa innebär att man i sin ordinarie anställning har att utföra en förrättning någon annanstans än på den vanliga arbetsorten. Om man använt egen bil får man dra av 16 kr/mil. Härutöver får man också avdrag för parkeringsavgifter enligt kvitto, men inte för parkeringsböter. Även den som har förmånsbil får göra avdrag med 9 kr/mil för bensindrivna bil och 6 kr/mil för dieseldrivna bil. Har man fått ersättning av arbetsgivaren med mindre belopp får man dra av mellanskillnaden genom att redovisa ersättningen som inkomst och göra avdrag för kostnaden på 16 kr/9 kr/6 kr. Även ökade levnadskostnader i samband med tjänsteresor tas upp här. Oftast har traktamente och andra ersättningar utgått enligt schablon, varför avdrag inte är aktuellt. Nytt vid årets deklaration är att man har rätt till *helt* schablonavdrag för måltider och småutgifter för varje hel dag även om arbetsgivaren inte betalat ut traktamente eller om traktamentet är lägre än schablonavdraget.

Förutsättningen är att man kan göra sannolikt att man haft ökade utgifter för måltider och småutgifter. Uppgift om förrättningsort och datum, tider för avresa och hemkomst samt syftet med resan skall lämnas. Vid tjänsteresa inom Sverige används ett schablonbelopp på 180

kr per hel dag. För tjänsteresa utomlands används ett normalbelopp som varierar mellan olika länder. Om man fått både kostförmån och traktamente gäller särskilda regler där schablonavdraget minskas med värdet av kostförmånen. I sammanhanget kan nämnas att, när man har rätt till avdrag för ökade levnadskostnader vid tjänsteresa utomlands, har man även rätt till avdrag för kostnader för medföljande barns skolgång som motsvarar grundskola/gymnasium.

Om man har haft kostnader för resa inom EUs medlemsländer eller EES-länderna i samband med tillträdande eller frånträdande av anställning eller uppdrag, s k inställelseresa, föreligger rätt till skäligt avdrag för kostnaderna. Om arbetsgivaren tillhandahåller fria inställelseresor skall värdet tas upp som skattepliktig intäkt och avdrag göras med motsvarande belopp.

Överklagande

Begäran om omprövning och överklagande avseende årets deklaration kan göras till skattemyndigheten till och med år 2007.

Detta kan göras om man glömt någon uppgift eller om man är missnöjd med skattemyndighetens beslut. Liksom tidigare kan man också välja att överklaga till länsrätt. Samma långa tidsfrist gäller då.

**Margareta Berg/
Jan Schöldström/
Cecilia Curtelius Larsson**

Läkarförbundets förhandlingsavdelning